

Oblika zemljišča ima na rodovitnost velik vpliv. Od nje je odvisna razdelitev zemljišča, namér razorov, odvajanje in vpliv solčnih žarkov. Gričasta zemlja je za kmetijstvo vedno manj ugodna kakor ravna.

Spodnja in zgornja zemljina plast. Zemljina plast, ki leži na vrhu obdelanega zemljišča, zove se zgornja plast. Ta plast ima v sebi veliko več sprsteneleli organskih snovi, zato je temnejša od plasti, ki pod njo leži. Navadno računa se k zgornji plasti toliko zemlje, kolikor globoko zemljišče obdelujem. Pod zgornjo plastjo leži spodnja plast. Spodnja plast prvotnih zemelj obstoji iz strtega skalovja in grušča, iz katerega je zgornja plast nastala. Spodnja plast naplavljene zemlje je navadno drugače sestave, kot nje zgornja plast, sicer pa zamore biti pri taki zemlji več različnih spodnjih plasti, predno se pride na trdo skalovje.

Debelost zgornje plasti, katera se vsled obdelovanja in razkrojevanja vedno spreminja, vpliva kaj močno na zemljino sposobnost, različne rastline stvarjati. Na plitvi zgornji plasti, ki je komaj 15 cm. debela, vspevajo le rastline, ki svoje korenine plitvo, to je, bolj na površji razprostirajo. Na zemlji, koje zgornja plast je nad 25 cm. debela, zamorejo pa uže vspevati rastline z globokimi koreninami. Kolikor debeleja je zgornja plast, toliko boljša in sigurnejša je za dobo vspevanje rastlin, ker ima taka plast več redilnih snovi v sebi in suša tako hitro ne more rastlinam škodovati.

5. Razredovanje zemlje.

Zemljine vrste določili smo z ozirom na njeno sestavo, razrediti jo pa zamoremo z ozirom na njeno gospodarsko vrednost ali cenilno vrednost. Cenilec mora pri določevanju gospodarske vrednosti zemlje v poštev jemati dejanske izkušnje. zraven tega pa mora imeti potrebna kemijska in fizikalna znanja. On mora océniti krajevno kakor geografično lego zemljišča, vpliv bližnjega gorovja, kakor nastanek dotične zemlje. Nič manj ne vpliva na gospodarsko vrednost zemlje nje zgornja in spodnja plast, teža, vonja, barva, rastline, ki na nje rastejo, sila, ki je potrebna za obdelovanje in celó obljudenost kraja, v katerem zemljišče leži. Vse te stvari in razmere mora cenilec predvarjati, če hoče prav presoditi gospodarsko vrednost kakega zemljišča ali celega posestva.

Pred vsem cenilec razdeliti zemljo z ozirom na njeno porabo: I. Polje, II. travniki in pašniki, III. vrtovi, IV. sadovnjaki, V. vinogradi in VI. gozdi.

I. Polje. Vrednost polja odvisna je v prvi vrsti od dohodka, ki ga daje. Dohodek določiti priporočajo učenjaki na dva načina. Eni (Pabst, Block, Schönleitner) določijo vrednost z ozirom na ves (bruto) dohodek njive ne oziraje se na stroške, drugi (Thaer, Koppe, Flottow, Schübler) pa z ozirom na sestavo zemlje in nje zmožnost kmetijske rastline vspešno stvarjati.

Če tudi slabo ali dobro obdelovanje in pravilno kolobarjenje močno vpliva na rodovitnost zemlje, ozirati se bode vendar moral cenilec na zemljino prirodno zmožnost rastline stvarjati in zadostovala mu bode pri cenjenji sledeča od Pabsta sestavljena tabela. Pabst razredi polje tako-le: njive s pšenično, ječmenovo, ovseno in ršeno zemljo. Vsako teh zemelj razdeli se v 3-4 razredi.

II. Travniki (senožeti) in pašnjaki; o razreditvi teh govorimo pri dotičnih razpravah o travnikih in pašnjakih.

III. Vrtovi. Vrtna zemlja je navadno najbolja in najrodovitnejša zemlja.

IV. Sadovnjaki naredé se sicer na različnih zemljah, vendar se priporočá za-nje izbrati zemljo z najdebelejšo zgornjo plastjo.

V. Vinogradova vrednost ne océni se le po sestavi zemlje, ampak tudi po njegovi legi in rodovitnosti.

VI. Gozdi imajo najrazličnejše zemlje, navadno imajo pa slabo in kamnitno zemljo.

Kako je ravnati s semenskim krompirjem.

Množina pridelka in dobrota krompirja odvisni ste od različnih pogojev. Od prve brazde, ki jo na njivi napravimo, noter do spravljena krompirja v klet ali kam drugam, treba nam je paziti na vsako malenkost, ako hočemo biti zadovoljni s pridelanim krompirjem. Najvažnejše opravilo, za katero se pa naši kmetovalci le malo ali pa nič ne zmenijo, je izbira prave sorte in pa pravilno ravnanje s semenskim krompirjem.

Če semenskega krompirja ne kupimo, ampak tacega hočemo pridelati domá, izberimo si na njivi, koje hočemo s krompirjem obsaditi, poseben prostor, ki naj je določen za pridelovanje semenskega krompirja. Ta prostor naj bode tako velik, da se dá na njem pridelati dvakrat toliko krompirja, kakor pa ga bodemo za seme rabili. Ta kos njive obdelajmo posebno skrbno, najbolje je, če je uže dovolj gnojen, ker sveži gnoj ne služi nič kaj dobro krompirju. Namesto svežega živalskega gnoja zamoremo z dobrim vspehom rabiti mešanec (kompost), kosteno moko, pepel in sploh taka in enaka umetna gnojila. Za seme izberimo uže v jeseni pri kopanju krompirja najlepše gomolje, najmanje srednje velikosti, ki morajo biti skoz in skoz zdrave. Semenski krompir moramo čez zimo posebno dobro shraniti. Kake tri do štiri dni pred saditvijo izrežemo vsakemu krompirju izvzemši 2-3 najlepših očes, vsa druga očesa vun. Vsled tega združi se pri kalenji vsa sila v ostala očesa in krompir rodi lepše, večje in zgodnejše zoreče gomolje.

Krompir sadimo v vrste. Vrste naj bodo 60 cm. ena od druge in ravno tako tudi krompir v vrsti eden od drugega 60 cm. Posamezne gomolje treba je tu v zemljo vložiti, da očesa gori gledajo, ne pa da jih gomolja sama krije. Drugače je pa ta krompir, ki ima za seme biti, ravno tako obdelovati, kakor vsak drugi krompir. Iz pridelanega semenskega krompirja, katerega bode več, kakor ga potrebujemo, izberemo zopet za drugoletno sadenje le najlepše gomolje in tako naprej vsako leto.

Uže v prvem letu bo kmetovalec videl veliko korist tacega ravnanja.

Konečno moramo tudi omenjati, da posamezne krompirjeve sorte ne ločimo le v zgodnje in pozne, ampak tudi v take, ki dajo velik ali pa majhen pridelok, dalje v take, ki bolj ali manj gnjijejo in v take, katerim spomladanski mraz več ali pa manj škoduje. Znano je tudi, da krompirjeve sorte ne občutijo v enaki meri vpliva zemlje in vremena, manj znano je pa, da dobre, recimo, izvrstne krompirjeve sorte v teku let zgubijo svoje dobre lastnosti. Iz tega vzroka priporočamo našim kmetovalcem dobre sorte za seme izbirati in seme večkrat premenjati.

Gotovo bi imelo dobre nasledke, ko bi hoteli nekateri naši gospodarji se ravnati po gori navedenih

nasvetih, kajti prepričani smo, da bi se kmalo tudi pri nas udomačilo tako pridelovanje semenskega krompirja.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Sicer je pa ločenje zavarovanja za slučaj bolezni od zavarovanja proti nezgodam, s preskrbljevanjem v starosti ali ne, tudi zaradi tega neugodno, ker se v slučajih nevsrtnih nezgod le prav redkokrat dá določiti, je li dolžnost izplačevanja odškodnine podporni blagajnici za bolne ali pa zavarovanju proti nezgodam. Ako bi se pa vsa zavarovanja združila, take težkoče bi se niti ne pojavljale.

Izvestno se more tudi reči, da bi osnova po državi prirejenega zavarovalnega urada ne bila prav nič težavna, ako bi državni zavarovalni urad, oziroma pokrajinski zavarovalni urad vsprejeli tudi opravljanje zavarovanja za slučaj bolezni, ker bi se po upravni udeležitvi delavcev in gospodarjev mnogo uprostila ter bi bila cenejša.

Za tako obširno delovanje, kakor bi ga imelo državne zavarovanje, je prosta in točna razvrstitev opravil nepogojno potrebna. Neizbežno potrebna je tedaj tudi tesna in natančna razvrstitev zavarovalnine s stalnimi postavki, ki bi bili toliko viši, kolikor večji bi bila nevarščina; naposled bi bilo potrebno tudi zavarovanje po določeni mezdi, oziroma po mezdah razredih. Sicer nimamo zanesljivega merila, po katerem bi se mogli določiti taki dostavki; toda resna in trdna volja, naj bi se pričelo s takim ljudomilim delom, našla bi začasno naredbo dovolj opore v sestavljenih statistikah nemške države, avstrijske rudarske obrti, avstrijskega zavarovalnega društva proti nezgodam in več družih podpornih blagajnic in na podlagi teh bi se dalo vsaj približno pravo zadeti.

Gledé uplačevanja zavarovalnine misli najudanejša podpisana trgovinska in obrtna zbornica, naj bi za to veljala pravila, kakoršna so propisana zadružnim blagajnicam za bolne in naj bi uplačevali zavarovalnino po $\frac{1}{3}$ gospodarji in po $\frac{2}{3}$ delavci; to pa zato, ker mora nepogojno blagodejno uplivati na delavca, ako po največem sam za-se skrbi, in ker se gospodarjem ne morejo nalagati pretežka bremena.

Zavarovalnine bi uplačevali gospodarji ter bi bili ti tudi za to poroki.

Z uplačevanjem $\frac{1}{3}$ zavarovalnine ter z upravno udeležitvijo storé gospodarji dovolj in zagotovljajo s tem tudi nekako pravno ter gmotno poročstvo, skrbeti zato, da se bode vse ukrenilo, kar bi utegnulo zmanjševati bolezni in nezgode. S tem pa bi se zmanjšali tudi upravni stroški in dosegli ugodnejši postavki zavarovalnin. Niti najboljše primerjanje med „dolžnostjo poročstva“ in „zavarovanjem proti nezgodam“ bi ne moglo imeti boljšega vspeha in je tedaj razdelitev doneskov po navzočem predlogu tudi najpravičnejša in najumnjša.

Utegnil bi kdo pomišljati na razdelitev zavarovalnin po $\frac{1}{3}$ za gospodarja in po $\frac{2}{3}$ za zavarovanca ter ugovarjati, da bi se delavec s tem preveč obremenjeval.

Take ugovore preprečiti, naj se navede tū primer, iz katerega se razvidi: a) koliko imata uplačevati gospodar in zavarovanec po navzočem predlogu za vse tri zavarovalne stroke, in b) koliko pa le za dve zavarovalni stroki, to je za zavarovanje proti nezgodi in za zavarovanje v bolezni.

a) Po navzočem predlogu bi bilo plačevati zavarovancu obrtnega pravega nevarnostnega razreda

o letnem zaslužku 300 gold. 5% zavarovalnine s 15 gold.; od teh bi plačal $\frac{1}{3}$, to je 5 gold. gospodar, zavarovanec pa $\frac{2}{3}$, to je, 10 gold.;

b) po sedanji mnogostrani navadi plačeval bi zavarovanec v podporno blagajnico od letnega zaslužka 300 gold. 2% 6 gold. — kr. in 10% od teh 6 gold. gospodar — „ 60 „

tedaj skup 6 gold. 60 kr.

Po izrecilu c. kr. vladnega svetnika Julija Kaana iznašala bi zavarovalnina za zavarovanje proti nezgodam o letnem zaslužku 300 gold. $1\frac{1}{2}\%$ ali 4 gold. 50 kr., in bi plačeval zavarovanec $\frac{1}{4}$ ali 1 gold. $12\frac{1}{2}$ krajc., gospodar pa $\frac{3}{4}$ ali 3 gold. $37\frac{1}{2}$ kr.

Po primeru b) bi se plačevalo torej za zavarovanje proti boleznim in nezgodam zavarovalnin vsega skupaj 11.10 gold., in sicer bi plačeval zavarovanec 7.12 $\frac{1}{2}$ gl., gospodar pa 3.97 $\frac{1}{2}$ gold.

Razvidno je iz teh dveh primerov, da bi imel zavarovanec po navzočem nasvetu za vse tri zavarovalne stroke le 2.87 $\frac{1}{2}$ gold. več na leto plačevati in gospodar 1.02 $\frac{1}{3}$ gold.

Pomislilo naj bi se torej na vse koristi predlaganega vesoljnega zavarovanja, t. j. zavarovanja za slučaj bolezni, nezgod in nezmožnosti za prislužek vsled onemoglosti, tudi zaradi starosti, in ni sumneti, da bi vsi prizadeti tako male prestroške prav radi prevzeli, kajti saj bi imeli upanje do mnogo večih dobrot.

Vrhu tega je pa tudi v prid ustanovi, da se glavni del uplačila odloči zavarovancem, ker so le oni sami uživalci in ker jim je tudi moralna dolžnost, paziti na to, da se zavarovalnine točno vplačujejo in da se njim pripadajoče odškodnine pošteno ter vestno izplačujejo, kajti v tako obsežni ustanovi je ravno poglavito sodelovanje uživalcev najboljše poročstvo za pošteno poslovanje in nje živetnost.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

23.

Na čem so pisali starodavni narodi.

Iz prvega so ljudje zapisovali vse, kar se jim je znamenitega prigodilo, na trpežne stvari, ki se ne pokvarijo kmalu, na pr. na zbrusen kamen, na gladke stene, na svinčene in medene plošče, na dobro žgano in zbruseno opeko in na les. Podrtine babilonske so posute s takimi napisi. Babilonci namreč niso imeli kamenja na razpolaganje, toraj so pisali na opeko. Iz take opeke je tudi velika knjižnica asirskega vladarja Sardanapala, ki jo je našel Anglež Layard v podrtinah glavnega mesta asirskega. Kolika je bila ta knjižnica, moremo razvideti iz tega, da v britanskem muzeju imajo do 8000 napisov, a izvedenci trdijo, da jih je v Ninivi še do 20.000 zakopanih.

Asirci so pa imeli tudi dovelj mramorja, ter so na mramorne plošče zapisovali znamenite dogodbe. Asirski vladarji so dali cele stene ugladiti in na-nje zapisati junaška svoja dela in znamenitejšje dogodbe. Tako so delali nekaj časa tudi Perzijanci.

Zgodovinopisec Jožef Flavij pripoveduje o dveh stebrih, eden je bil iz kamena, eden iz opeke, na katera so deca Setova zaznamenovala svoje iznajdbe in zvezdarska opazovanja. Porfirij tudi omenja nekih stebrov na Kreti, sedaj Kandiji, na katerih so bili zabeleženi običaji in žrtve Karibantov. Dela Hesioda, zna-